

Nr 241.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld m. m.; given Stockholms slott den 15 mars 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 mars 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter:

Bankofullmäktiges framställningar.

I särskilda skrivelser den 7 mars 1940 hava fullmäktige i riksbanken hemställt, dels att riksbanken måtte för tiden från och med den 1 juni 1940 till och med den 31 maj 1941 befrias från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, dels att lagen den 15 december 1939 (nr 850) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv måtte erhålla förlängd giltig-

het, dels ock att fullmäktige i riksgäldskontoret ville göra framställning om förlängning av gällande bemyndigande att till riksbankens förfogande ställa skattkamarväxlar. I samband härmed hava fullmäktige i särskild skrivelse behandlat frågan om valuta- och penningpolitiken i hela dess vidd. Skrivelsen är av följande innehåll:

Det penningpolitiska program, som fastställdes av statsmakterna år 1932 och underkastades vissa modifikationerna åren 1933 och 1937, uppställer en viss stabilitet i prisnivån såsom det i första hand eftersträfvansvärda målet. I ett läge, då en mera avsevärd prisstegring hotar att inträffa, borde sålunda riksbankens politik såväl som den ekonomiska politiken överhuvud inriktas på att hålla prisstegringen tillbaka och att i varje fall förhindra en inflationistisk prisutveckling. Beträffande förhållandet mellan jordbrukspolitiken och penningpolitiken framhöll bankoutskottet vid 1937 års riksdag (utlåtande nr 67), att en sådan höjning av levnadskostnaderna, som berodde på ett genom jordbrukspolitiken åstadkommet förbättrat prisläge för jordbrukets produkter, ej i och för sig borde föranleda penningpolitiska åtgärder i syfte att nedpressa prisnivån i övrigt. Motsvarande påpekande borde gälla jämväl beträffande andra statsmakternas åtgärder, vilka vore avsedda att verka prisstegrande för vissa bestämda varor. Beträffande frågan om den svenska kronans yttre värde gav utskottet vid samma tillfälle i anslutning till föredragande departementschefen uttryck åt sin uppskattning av fördelarna av en stabil pundkurs, men framhöll samtidigt, att vid en inflationsartad utveckling på världsmarknaden den situationen kunde uppstå, att upprätthållandet av den dåvarande pundkursen måste eftergivnas med hänsyn till prisutvecklingen på den inhemska marknaden.

I samband med behandlingen vid 1938 års riksdag av frågan om fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld uttalade såväl föredragande departementschefen som bankoutskottet, att en väsentlig förändring av det ekonomiska läget borde föranleda, att valutafrågan omedelbart upptoges till omprövning av statsmakterna. I proposition till 1939 års lagtima riksdag angående samma fråga anförde departementschefen bland annat, att om krig eller krigsfara skulle inträda vissa modifikationerna i den svenska valutapolitiken otvivelaktigt skulle bli erforderliga. Ett sådant läge har nu inträffat. En omprövning av det penningpolitiska programmet är därför enligt fullmäktiges mening erforderlig.

Under förra världskriget kunde Sverige draga väsentliga ekonomiska fördelar av sin ställning såsom neutral stat. Nu befinner sig vårt land däremot i det läget, att kriget utsätter hela dess ekonomiska liv för en påfrestning, som visserligen icke är lika stor som om Sverige vore krigförande part, men dock är av en sådan omfattning, att något dylikt tidigare ej kunnat tänkas under fredsförhållanden.

Det pågående kriget mellan Finland och Ryssland har hittills medfört och kan i framtiden komma att ytterligare medföra betydande ekonomiska konsekvenser för vårt land. Vår produktion, såväl av industriens som i viss mån även av jordbrukets produkter, måste inriktas icke endast med tanke på våra egna utan — om det rysk-finska kriget fortsätter — även med tanke på Finlands behov. Man måste räkna med dels att för en stor del av de för Finland insamlade medlen varor komma att inköpas från andra länder, dels ock att råvaror, som vi likviderat med utländsk valuta, efter bearbetning komma att säljas till Finland mot likvid i svenska kronor. Dessa transaktioner medföra sålunda en tidigare icke beräknad minskning av våra valuta-reserver.

De oerhört ökade utgifterna för stärkandet av landets försvarsberedskap

och för hjälpen till Finland äro två av de grundläggande förändringar, som efter krigsutbrottet inträtt i vårt lands ekonomiska struktur. Från bland annat dessa förändringar måste man utgå, då det gäller att bedöma, vilken ekonomisk politik som bör föras. Man måste göra klart för sig, att därvid betydande påfrestningar för samtliga svenska medborgare äro oundvikliga.

Det tidigare angivna huvudmålet för penningpolitiken, innebärande att största möjliga stabilitet i prinsnivån bör eftersträvas, bör enligt fullmäktiges åsikt kvarstå orubbat. I nuvarande läge bör emellertid dessutom uppställas det kravet på penningpolitiken, att den utformas med tanke på nödvändigheten att skydda landets valutareserver. Ett dylikt skydd innebär, dels att tillströmningen av valutor bör i största möjliga utsträckning stimuleras, dels att såväl den existerande valutareserven som de valutor, vilka i framtiden ställas till landets förfogande, reserveras för de ur hela folkhushållets synpunkt viktigaste behoven.

De penningpolitiska mål, som här angivits, nämligen eftersträvande av största möjliga stabilitet i prinsnivån och skyddande av valutareserven, torde sammanfalla med den allmänna ekonomiska politikens målsättning. De medel av penningpolitisk natur, som stå till förfogande, äro emellertid icke tillräckliga för uppnående av angivna mål. Härför krävas åtgärder med betydligt mera omfattande verkningar. En allmän prisstegring kan sålunda enligt fullmäktiges uppfattning ej förhindras endast genom penningpolitiska medel.

I det följande vilja fullmäktige uttala sig dels om de penningpolitiska medel, som kunna ifrågakomma, dels om de medel av mera allmän natur, vilka statsmakterna enligt fullmäktiges mening i nu rådande läge böra överväga för att underlätta eller möjliggöra uppnåendet av de mål för penningpolitiken, som ovan angivits.

Vad först beträffar frågan om den svenska kronans yttre värde är det tydligt, att densamma — oavsett den förändring, som inträffade hösten 1939 genom att kronan lösgjordes från pundet och anknöts till dollarn — befinner sig i ett helt annat läge än på våren 1937, då statsmakterna sist hade anledning att taga ställning till densamma. En sänkning av växelkurserna, som sannolikt hade genomförts, om prisstegringen då hade blivit av längre varaktighet, kunde motiveras icke blott därigenom att en dylik sänkning skulle vara ägnad att motverka en spridning av den internationella prisstegringen till den svenska marknaden, utan även därigenom att den kunde anses som ett korrektiv till den »undervärdering» av den svenska valutan, som kom till uttryck i ett växande överskott på den löpande betalningsbalansen med utlandet och en omfattande inströmning av främmande valutor till riksbanken. Nu ha emellertid endast relativt obetydliga prisstegringar förekommit i Förenta staterna, medan en stark utströmning av valutor från Sverige ägt rum. I ett dylikt läge torde en växelkurssänkning hava en betydligt minskad inverkan på importvarornas prisutveckling, emedan uppgången av importpriserna sedan krigsutbrottet endast till en del framkallats av prisstegringar på världsmarknaden. I den mån prisstegringar framträtt i England och Frankrike ha de i viss utsträckning hindrats att sprida sig till Sverige genom den sänkning av kurserna för pundet och de därtill anslutna valutorna, som ägde rum den 28 augusti 1939. Prisstegringen på svenska importvaror har i stor utsträckning orsakats av vidgade marginaler mellan cif- och fobpriser, och dessa kunna icke nämnvärt nedbringas genom en sänkning av växelkurserna. Även om en växelkurssänkning skulle te sig som önskvärd med hänsyn till dess i någon mån prissänkande inverkan på importvarorna, måste den — i varje fall såsom en isolerad åtgärd — ur valutasynpunkt i nuvarande läge avvisas, dels på grund av att den skulle verka stimulerande på

även den icke nödvändiga importen och därigenom öka efterfrågan på utländska valutor, dels emedan den skulle öka svårigheterna för den svenska exporten och därigenom minska tillflödet av valutor.

Bland de penningpolitiska åtgärder, som böra ifrågakomma för att motverka såväl en allmän prisstegring som en valutautströmning, hänvisas ofta till en räntestegring och en åtstramning av penningmarknaden. Dessa medel äro emellertid enligt fullmäktiges åsikt i det rådande läget icke ensamma tillräckliga för att prisutvecklingen skall därmed kunna behärskas. Om man skulle söka hejda en allmän prisstegringstendens enbart med dessa medel, skulle sannolikt åtstramningen på penningmarknaden få drivas så långt att den privata investeringsverksamheten tvingades till en starkare inskränkning än vad som vore erforderlig för att de statliga investeringsbehoven skulle erhålla tillräckligt utrymme i form av tillgängliga kapital-, råmaterial- och arbetskraftstillgångar, samtidigt som den statliga upplåning, som är oundgängligen nödvändig, finge ske till en alltför hög räntesats.

Effekten av räntepolitiken såsom penningpolitiskt vapen begränsas i stor utsträckning under förhållanden, då oundvikliga höjningar av importvarornas priser tendera att framkalla en allmän prisstegring inom landet, då de statliga kapitalbehoven i huvudsak äro av den natur, att de måste tillfredsställas oavsett hur landets försörjningsläge påverkas därav, samt då en pågående utströmning av kapital ur landet väsentligen är betingad av utrikespolitiska faktorer. Det bör även påpekas, att en räntestegring innebär en ökning av produktionskostnaderna. En dylik ökning kan lätt i ett läge, då flera andra prisstegrande faktorer, exempelvis stigande importpriser, varuknapphet och ökade statsutgifter, göra sig gällande, medföra prisstegringar av väsentligt större omfattning än vad kostnadsökningen i och för sig motiverar, samtidigt som räntestegringens prissänkande verkan sannolikt blir obetydlig. Å andra sidan bör enligt fullmäktiges mening i nuvarande läge en alltför utpräglad lätthet på penningmarknaden förhindras.

Riksbanken har — förutom rätten att betala ränta på insatta medel — sedan 1937 vissa andra möjligheter att påverka penningmarknaden i restriktiv riktning. Dessa böra, även om de för närvarande icke behöva tagas i bruk, enligt fullmäktiges mening bibehållas. Sålunda anse fullmäktige att rätten för Konungen att föreskriva en skärpning av kraven på bankaktiebolagens kassareserver samt bemyndigandet för riksgäldskontoret att ställa skattkammarväxlar m. m. till riksbankens förfogande böra förlängas.

Då fullmäktige, såsom ovan framhållits, äro av den åsikten, att de penningpolitiska medlen i nuvarande situation icke äro tillfyllest för att hindra en allmän prisstegring och för att effektivt motverka en valutautströmning, anse sig fullmäktige böra påvisa de övriga åtgärder på det ekonomiska området, som enligt fullmäktiges mening skulle bidra till att uppnå de angivna målen.

För prisutvecklingen har lönepolitiken en synnerligen stor betydelse. Den princip med lönereglering efter index, som i slutet av år 1939 infördes på arbetsmarknaden, var av betydelse såtillvida som därigenom lugn och en viss stadga åstadkoms på denna marknad. Det prispolitiska kravet på begränsning av kompensationen för ökade levnadskostnader, så som dessa komma till uttryck i indextalen, måste emellertid i fortsättningen beaktas. En modifiering av den index, som ligger till grund för lönerna, för att nämnda krav därigenom skulle kunna bli bättre tillgodosett, synes fullmäktige vara en angelägenhet av största vikt under nuvarande förhållanden. Härvid är det av särskild betydelse att de skärpningar i beskattningen, som genomföras, i varje fall då det gäller de statliga skatterna, icke få inverka stegrande på indexen och därigenom leda till en löneökning. Den för lönerna norm-

givande indexen bör följaktligen icke påverkas vare sig av den indirekta eller direkta statliga beskattningen. Enligt fullmäktiges mening synes icke heller full kompensation för den fördyring, som importvarorna på grund av prisstegringar utomlands och höjda fraktkostnader undergå, böra erhållas. En dylik fördyring är nämligen delvis av den art, att den bör bäras av samtliga medlemmar av folkhushållet. Fullmäktige hemställa därför, att frågan angående indexreglering av lönerna genom statsmakternas försorg snarast upptages till en mera ingående och allsidig omprövning.

För att lönestegringar skola kunna undgås — en sak vars betydelse ur penningpolitisk synpunkt icke kan nog kraftigt understrykas — är det av vikt att priserna på för folkförsörjningen nödvändiga varor, främst jordbruksprodukter, icke tillåtas stiga mera än som är oundgängligen nödvändigt. Dessa priser äro nämligen av utslagsgivande betydelse för de indextal, på vilka lönerna beräknas.

Vad beträffar valutasituationen är enligt fullmäktiges åsikt den valutareglering, som numera är i kraft, ingalunda tillräcklig. De utomordentligt stora kostnader, vårt försvar numera kräver, måste betalas antingen genom att förefintliga reserver förbrukas eller med det löpande dagliga arbetets resultat. Landets under förkrigstiden uppsparade utländska valutatillgångar förslå icke till att täcka den import, som synes bli nödvändig utöver vad den löpande exporten kan inbringa. Lån i utlandet stå endast i otillräcklig omfattning till buds för att dryga ut de existerande valutatillgångarna. En sträng hushållning med valutatillgångarna är fördenskull nödvändig. Detta kan ske endast genom att begränsa den allmänna förbrukningen av importvaror så långt detta är möjligt utan skada för landets försörjningsläge och försvarskraft.

En dylik begränsning — som måste anses erforderlig för frigörande av den köpkraft, som kräves för att de statliga behoven skola kunna tillgodoses — kan åstadkommas på olika sätt. Åtgärder i detta syfte äro exempelvis importförbud, tullar, kraftigt höjda konsumtionsskatter på vissa därtill lämpliga varor eller en allmän omsättningsskatt, ransonering av vissa importerade varor eller varor, som för sin framställning kräva en stor import av råvaror eller bränsle, ävensom frivillig konsumtionsbegränsning efter av myndigheterna gjorda anvisningar så som skett beträffande förbrukningen av elektrisk ström och dylikt. En skärpt direkt beskattning har samma verkan, samtidigt som den leder till en minskning av den statliga upplåningen. I en dylik skärpning bör ingå en effektiv indragning till staten av krigsvinster.

En allmän konsumtionsbegränsning kan även komma till stånd genom att besparing av en viss del av uppkommande löneökningar göres obligatorisk.

I den mån det inhemska arbetets resultat ej förslå både till de extra statsutgifterna och till att upprätthålla vår nuvarande levnadsstandard, är det nödvändigt att minska de vanliga statsutgifterna och inskränka förbrukningen. Den yttersta sparsamhet är sålunda ofrånkomlig i fråga om sådana statliga och kommunala utgifter, som ej äro oundgängligen nödvändiga. En omprövning av redan beslutade men ej verkställda beslut om kapitalutgifter bör även göras. Icke blott den enskildes standard måste nedsättas, utan detta gäller i samma grad stat och kommuner.

Minskning av konsumtionen kan delvis undgås, därest å ena sidan exporten kan ökas i sådan omfattning, att utländska betalningsmedel för importbehovets täckning kunna erhållas, och å andra sidan produktionen inom landet kan drivas upp. Det är av ett utomordentligt intresse för hela svenska folket, framför allt för de breda lagren, att intet underlåtes, som kan öka export och produktion. Då de utbildade arbetarnas antal är begränsat och det knappt är möjligt att under nuvarande förhållanden avsevärt utöka beståndet av realkapitalet — byggnader och maskiner — torde en tillfällig ökning av ar-

betstiden i vissa fall vara ofrånkomlig för att bättre kunna utnyttja de nuvarande tillgångarna.

Redan nuvarande möjligheter till dispens från arbetstidslagen torde lämna utrymme för en av säregna förhållanden betingad ökning av arbetstiden. Om dessa möjligheter ej skulle vara tillfyllest kan man tänka sig, att Konungen erhåller rätt att medgiva ytterligare dispens. Därigenom kan man måhända i det längsta undvika att tillgripa tjänsteplikten. I de krigförande länderna har en arbetstidsökning måst tillgripas. Den förefaller här i Sverige vara mera tillräddlig och ur arbetarnas synpunkt sett mera önskvärd än en mera allmän nedsättning av förbrukningens storlek.

För att genomföra de här antydda åtgärderna — eller andra åtgärder som kunna medverka till skyddet mot en inflation med dess förstörande och demoraliserande verkningar — kräves hela folkets förståendefulla medverkan. Hittills är förhållandevis alltför litet gjort för att bibringa allmänheten en riktig uppfattning av det ekonomiska lägets allvar. Det synes icke finnas något tvivel om att svenska folket i detta nu är villigt att underkasta sig alla de offer, som det inser vara oundgängliga för bevarandet av landets frihet och oberoende och upprätthållandet av dess framtida utvecklingsmöjligheter. Om från statsmakternas sida lämnas den upplysning, som här åsyftas, angående det nära sammanhanget mellan försvarskraft och folkhushållning och angående syftet med de olika åtgärder, som nu måste vidtagas, skola säkerligen alla medborgare betrakta som sin plikt att söka medverka till en lösning av dessa betydelsefulla spörsmål.

Sedermera har till finansdepartementet överlämnats utdrag av fullmäktiges i riksbanken protokoll den 14 mars 1940 av i huvudsak följande innehåll:

Vid justering av allmänna protokollet för den 7 mars 1940 anförde herr *Stendahl*, att han vid sammanträdet nämnda dag yrkat bland annat, att ett tillägg skulle göras till det då föreliggande förslaget till skrivelse, innefattande att »en viss åtstramning på penningmarknaden vore erforderlig och att en konstgjord lättnad vore direkt förkastlig». Mot detta yrkande gjordes vid diskussionen i ärendet ingen invändning och det ingick alltså i beslutet. Vid genomläsning av expeditionen i ärendet hade han emellertid funnit, att denna i förevarande avseende icke fått det innehåll, som han yrkat, och detta borde ändras.

Herr *Rooth* förklarade, att han för sin del haft och fortfarande hade den uppfattningen, att skrivelsen på ifrågavarande punkt till sin innebörd överensstämde med herr *Stendahls* yrkande, även om ordalydelsen (sid. 4 andra stycket, sista meningen) något avveke från herr *Stendahls* formulering under diskussionen, och att de justeringar, som vidtagits efter sammanträdet, stodo i överensstämmelse med de önskemål, som uttalats under överläggningen.

Fullmäktige godkände herr *Stendahls* yrkande.

Till stöd för sin förut nämnda framställning om fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse ha bankofullmäktige framhållit, att det icke funnes någon anledning att ifrågasätta, att riksbanken under det kommande året skulle kunna återupptaga inlösningen av utelöpande sedlar med guld. En grundlig omprövning av ifrågavarande stadganden syntes med hänsyn till de nu rådande, oroliga förhållandena böra anstå.

Fullmäktige i riksgäldskontoret ha lämnat bankofullmäktiges senast berörda framställning utan erinran.

Departementschefen.

Samtidigt med att fullmäktige i riksbanken gjort framställning om fortsatt befrielse från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld ha de upptagit riktlinjerna för penningpolitiken till behandling och därvid funnit sig föranlåtna att gå in på en rad väsentliga frågor av allmänekonomisk och finanspolitisk natur. Jag kan helt ansluta mig till uppfattningen att en sådan utvidgning av problemet är nödvändig om man vill se de penningpolitiska frågorna i deras riktiga sammanhang. Prisutvecklingen behärskas i dagens situation av risken för varuknapphet och sannolikheten av ökningsar av penninginkomsterna under inflytande främst av fortsatta statliga försvarsutgifter av betydande omfattning. Penningpolitiken knytes sålunda nära samman med försörjningspolitiken och finanspolitiken. Den får utformas med hänsyn därtill och bedömas med utgångspunkt från den allmänna inverkan på samhällsekonomin man väntar av dess genomförande.

Det grundläggande kravet på samhällsekonomin är under rådande förhållanden — även ur rent penningpolitisk synpunkt — att landets produktivkrafter utnyttjas så fullständigt och ekonomiskt som förhållandena tillåta. Härför kräves otvivelaktigt inom vissa områden en ökad arbetsinsats, inom andra en omflyttning av produktiva resurser från en användning till annan. Arbetsmarknadsproblemen äro för närvarande föremål för utredningar som böra fullföljas i nära kontakt med planläggningen av råvarutillgångarnas disposition; effekten av produktionsökande åtgärder blir med nödvändighet i sista hand begränsad av materielförsörjningen.

Då det får anses uteslutet att genom utökningar i produktionen återställa den till följd av kriget rubbade balansen på marknaden har uppmärksamheten helt naturligt också riktat in sig på frågan om de medel varöver man förfogar för att åstadkomma en minskning av varuefterfrågan. Jämsides med en för detta ändamål skärpt beskattning bör ställas en frivillig eller tvångsvis genomförd upplåning av nya sparmedel samt en direkt kvantitativ reglering av varuförbrukningen.

Nödvändigheten av besparingar gäller givetvis staten lika väl som de enskilda och konsumtionen lika väl som anläggningsverksamheten. Det behöver knappast understrykas, att anspråken på sparsamhet komma att under den närmaste framtiden stegas. Även om det inte är möjligt att nu ange, hur mycket medborgare i olika ekonomisk ställning rimligen böra räkna med att få avstå av sin privata konsumtion, kunna vissa utgångspunkter för ett bedömande anses givna. Det torde vara praktiskt taget omöjligt att uppnå den nödvändiga överflyttningen av köpkraft från enskilda till staten utan att i stor utsträckning begränsa konsumtionen även för de mindre och medelstora inkomsttagarna. Man har tidigare ofta utgått ifrån att uppoffringarna från dessa inkomsttagares sida icke kunna komma till stånd på frivillighetens väg utan måste framtvingas genom beskattning, medan man vid de större inkomsterna kan räkna med villigheten att lämna lån. Vore

denna uppfattning riktig, måste det betyda en oproportionerlig ökning av skattetrycket i de lägre inkomstskikten, jämsides med en ökning av de anspråk, som de mera välbärgade i sin egenskap av långivare skulle komma att i framtiden ställa på resultatet av den nationella produktionen. En utveckling av denna art vore ur flera synpunkter olycklig, och alla ansträngningar böra därför inriktas på att låta de mindre inkomsttagarnas bidrag utgå inte bara såsom skatter utan också i form av lån.

För omfattningen av den konsumtionsbegränsning och nedskärning av investeringsverksamheten som kommer till stånd är även ränteutvecklingen av betydelse. I anslutning till ett uttalande av bankofullmäktige vill jag dock stryka under att man icke kan tänka sig att enbart räntevägen få fram den här önskade anpassningen av det ekonomiska livet efter de nya förhållandena. I själva verket torde räntan få tillmätas en mindre framträdande roll i en ekonomisk utveckling av den art det för närvarande gäller att bemästra.

I likhet med bankofullmäktige anser jag det riktigt att hålla fast vid strävan efter största möjliga stabilitet i penningvärdet. Jag utgår då från att detta program även under nu rådande förhållanden bättre svarar mot medborgarnas allmänna intresse än någon annan riktlinje som synes erbjuda sig för vår penningpolitik. Programmet innebär icke någon stel bindning vid en viss prisnivå. I nuvarande läge motiverar det icke försök att motväga importprisstegringarna genom en nedpressning av andra priser men väl däremot ansträngningar av här angiven inriktning och innebörd för att förhindra en allmän prisstegring utöver vad det försämrade försörjningsläget får anses motivera.

Strävan att reglera penningvärdet förutsätter en samordning mellan statliga åtgärder och enskildas eller organisationers frivilliga insatser, som går utöver det under fredstider vanliga, och om vars resultat man endast kan uttrycka förhoppningar eller förväntningar. De svårigheter som möta äro betydande men måste övervinnas, om medel till det yttre försvaret skola uppbringas och folkförsörjningen tryggas, om produktionen skall hållas fullt i gång och bördorna fördelas rimligt mellan medborgarna, samtidigt med att penningvärdet i nyss angiven utsträckning bevaras.

Såsom bankofullmäktige anfört i sin framställning om fortsatt befrielse från guldinlösningsskyldigheten för tiden den 1 juni 1940—31 maj 1941, finnes i rådande penningpolitiska läge ingen möjlighet att återupptaga inlösningen av utelöpande sedlar med guld. Jag delar även fullmäktiges uppfattning, att det icke nu är en lämplig tidpunkt att göra en allmän översyn över de bestämmelser, som reglera vårt penningväsens anknytning till guld, ehuru givetvis de förhållanden, som sedan en längre tid tillbaka varit rådande i vårt land, i väsentliga avseenden rubbat förutsättningarna för de legala bestämmelserna i ämnet.

Jag finner mig sålunda kunna tillstyrka bifall till fullmäktiges framställning. Lämpligen bör dock tiden för den fortsatta befrielsen från sedelinlösningsskyldigheten

skyldigheten, i likhet med vad som föreslagits beträffande vissa fullmaktslagar på det ekonomiska området, utsträckas till och med den 30 juni 1941.

Med åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att riksbanken må för tiden från och med den 1 juni 1940 till och med den 30 juni 1941 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, med rätt dock för riksbanken att, om förhållandena därtill giva anledning, före utgången av nämnda tid återupptaga inlösningen av bankens sedlar.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

R. Borgström.